

(Време, 04.03.2009)

Да је неко пре, рецимо, шест година правио анкету са питањем ко ће крајем деценије бити доминантна фигура на српској политичкој сцени, Борис Тадић вероватно не би био међу првих десет кандидата, а можда га чак на листи уопште не би ни било.

То, међутим, не значи да је дошао ниоткуда. Неоптерећен аферама, пријатне спољашњости, пристојних манира, из добре куће, са децентном супругом и бескрајно лојалним кругом најближих сарадника, Тадић би био готово идеалан председнички кандидат на било којој тачци земаљске кугле. А када се томе још дода отворена спољна подршка, наклоност пословних кругова и моћна страначка машинерија, постаје јасно колики је, заправо, био успех радикала и Томислава Николића што су успели да последње две председничке трке учине тако тесним и неизвесним. Тадић је напосто непобедив у било ком дуелу „један на један“ и – не дође ли до неког тоталног социо-економског колапса – такав ће још задуго остати.

Зато не треба да чуди што је непосредни избор председника био први и основни захтев демократа приликом преговора са ДСС-ом и радикалима о новом уставу Србије да би, по принципу „ми вама косовску преамбулу – ви нама директан избор председника, макар и са релативно малим овлашћењима“, то на крају и реализовано, по цену акутне уставне девијације од парламентарно-канцеларског ка полупредседничком систему. Другим речима, захваљујући овој малој нагодби, без које новог устава вероватно не би ни било, Србија је добила функцију изабраног председника са реално великим ауторитетом и непропорционално скромним уставним овлашћењима.

Но, то што је неко идеалан председнички кандидат не значи и да ће бити идеалан председник. А то какав је Тадић председник, иако је готово неопазиче већ загазио у другу годину свог другог председничког мандата, још увек нико не може са сигурношћу рећи. Пуне четири године свог председниковања он је провео у кохабитационој заветрини, појављујући се и оглашавајући само онда кад то он или његови саветници

нађу за сходно, више бринући о свом и страначком рејтингу него о важним државним пословима – којих, поштено говорећи, није баш много ни имао.

Косово, Хашки трибунал, Црна Гора, економски проблеми... Сви ти врући политички кромпири били су сво време у рукама Војислава Коштунице и владе, док је из своје репрезентативне фотеље Тадић мало критиковао, мало давао конструктивне савете, састајао се са светским државницима, извињавао суседима, слао честитке спортистима и сликао се, сликао, сликао – непрестано шаљући према споља сигнале да би он и ДС били далеко кооперативнији у односима са западом, а према унутра да ће бити много способнији у решавању животних питања. Поверовали су му и једни други, можда не толико зато што их је Тадић убедио, него што их је Коштуница разочарао. И премда му у овом тренутку рејтинг још увек делује чврсто попут гранита на коти од око четрдесет одсто, Тадић је већ суочен са огромним проблемом како да задовољи немогућа и неиспуњива обећања и очекивања која је и споља и изнутра посејао и подстакао.

Иако је ДС имао председника републике, те држао највећи део власти у Београду и Војводини, успели су да се наметну бирачима као права опозиција и истовремено једина озбиљна брана пред радикалском лавином. То је, уз отворену или прикривену подршку практично свих медија, као и вешто паковање искусног музичко-маркетиншког тандема Тадићевих саветника, било довољно за готово тотални тријумф.

Борба за излазак на прву линију

Након што је победио све своје политичке ривале Тадић се нашао у позицији у којој никада није раније није био. Дobar део својих ранијих личних и политичких успеха постигао је захваљујући томе што су га потцењивали, што на њега нису довољно обраћали пажњу и што га нису схватили озбиљно. Тако је, увек некако из другог плана, за свега неколико месеци успео да добије битку за превласт у Демократској странци, иако је словио тек за трећег фаворита, иза Живковића као номиналног лидера и Јовановића као виђеног „принца-престолонаследника". Тако је добио прве председничке изборе (које је владајући ДСС најпре расписао, па тек онда тражио председничког кандидата). Тако је, праћен салвом протеста површних навијача и аналитичара на мала врата ушао у републичку владу, препуштајући премијерско место Коштуници. Тако је из косовске дефанзиве дошао до готово апсолутне власти на свим нивоима. Тако је прогурао гасни споразум са Русима, иако су писца ових редова „поуздани извори" из српског политичког и медијског врха до последњег дана убеђивали како од тога нема ништа и како је у питању само још једна велика фолиража „жутих".

Потцењивао га је Ђинђић, потцењивао Зоран Живковић, потцењивао Чедомир Јовановић, потцењивао Коштуница, потцењивали радикали. И сви су они, или скоро сви, данас само део политичке историје. А врло брзо ћемо видети да ли су га потценили – и погрешно проценили – и његови западни саговорници и пријатељи.

У једном ранијем тексту (НИН, јун 2007.) Тадићев политички стил упоредио сам са стилем игре центарфора Милана Филипа Инзагија, чији су фудбалски квалитети често оспоравани, а који је увек помало из сенке, понекад улазећи и са клупе, годинама давао одлучујуће голове и доносио трофеје. Нису то најчешће били неки много атрактивни погоци, доста их је било и из сумњивих позиција (офсајд, фаул, рука...), далеко је он од мајсторства једног Роналдиња, Каке, Марадоне или Џајића из најбољих дана, али је омалени Италијан лично донео и освојио много више титула и трофеја.

Тако је, отприлике, годинама пролазио и Тадић, а његови крупни политички успеси превиђани или минимализовани и багателисани као плод пуке случајности, среће, или помоћи са стране. И свега тога је заиста било, али закључивати на основу тога како ту нема практично никакве његове заслуге („политичка Барбика" и сл), смислено је исто колико и веровати да би се свако од нас једнако фудбалски прославио само да се којим случајем нашао на Инзагијевом месту. Но, било како било, та тактика Тадићу више неће успевати. Пажња противничких одбрана ће од сада бити максимална, а ни до сада углавном благонаклоне судије му убудуће неће тако гледати кроз прсте. (На страну дилема да ли је то због побољшаног квалитета суђења, или зато што су им се интереси у међувремену разишли.)

Шта су највећа искушења која стоје пред Тадићевом администрацијом?

Економска криза је ту, делом, реалан проблем и препрека за реализацију Тадићевих (без)бројних предизборних обећања, а делом и шанса, односно добар алиби зашто су она неиспуњена и зашто ће таква мање-више и остати. Но, уколико криза буде гора него што се очекује, уколико резултира државним банкротом и социјално-економским хаосом какав предвиђају неки озбиљни економисти, онда ће се на Тадићева плећа свалити одговорност чак и за оно са чим нема везе и за шта није крив. Али у историји и политици нема превише правде ни милосрђа. Уосталом, и Милошевић је пао не онда када је био најкривљи, већ онда када је био најслабији и када су се против њега озбиљно окренули западни политички кругови.

Употреба мантре

Изузмемо ли енормну моћ коју је концентрисао, а што му се у условима актуелне глобалне кризе итекако може обити о главу, Тадићев можда највећи стратешки политички проблем није то што у његову мантру „и Косово и Европа“ не верује практично нико, већ то што мало ко верује да у њу верује и сам Тадић. Уопште није јасно да ли је Тадић свестан колико је овај његов став дубоко схоластички компликован, веома тежак за разумевање, а још тежи за реализацију.

Тадићу би се могло догодити да страда као жртва поларизације коју је сам, ако не баш лично створио, а оно барем неговао, подстицао и на њој профитирао. Из приче о „две Србије“, „демократском“ и „недемократском“ блоку и „опасности од повратка старог режима“ он је извукао максимум за себе и своју странку, дословно исцедивши и последњу маркетиншку кап која се из те сумњиве поларизације дала извући. А онда је мирно прешао на другу страну запрепастивши највише оне које су он и његови партијски другови годинама убеђивали да моста нема и да га нипошто не сме бити. Но, могло би се догодити да му тај ров који је, повремено, у предизборне сврхе, и сам продубљивао на крају дође главе, тј. да се покаже као сувише дубок да би се могао премостити једном натегнутом декларацијом о помирењу са СПС и једном партијом баскета са Ивицом Дачићем.

Својим учинком у ових једва нешто више од пола године „праве“ власти Тадић је успео да горко разочара један део својих гласача, и да, у извесној мери, пријатно изненади оне који су гласали за његове противнике. При чему је много извесније да ће прве изгубити, него да ће друге успети да придобије. Али срећа у несрећи за Бориса Тадића и његову странку јесте то да ни једни ни други немају (једни „за сада немају“, други „више немају“) озбиљну политичку алтернативу, односно лидера који би Тадићу у догледно време могао изаћи на изборну „црту“.

(Наставак у идућем броју)